

qua *ib-* 'ribera', 'paratge aigualós': la del gascó pirinenc *Evon-* (> *Oó*), *alt-arag. ibón*, *basc Ibar(ra)*, *cat. Ivars, Ivorra* (i potser *Oveix, Ovoix > Oix*). Deixem enlaira si en *Riutés* i en l'aquitànic *Hautensi* és possible o no admetre aquesta prefixació. Sufixat segons l'article *Aixeus* (supra).

En fi hi ha encara un altre possible representant, en un *Altes* que Pita Mercé localitza en te. de la Granja d'Escarp, i *Alteses* pda. d'Albalat de Cinca («*Argensola*» v, 330): diu que és un barranc el de la Granja almenys, i per tant també fóra hidronímic.

Finalment encara hem de pendre en consideració la colpidora semblança amb el nom gàllic d'una ciutat il·lustre de Borgonya: *Auxerre*. La forma antiga d'aquest nom consta com *Autessiódurum* en gran nombre de testimonis (Holder I, 300-302), p. ex. en l'*Itinerarium Antonini* del S. iv. Després es descabdellà, segons la fonètica hist. del francès, en *Auqedre > Auquerre*. Com explica M-Lübke, és un dels NLL gàllics compostos formats amb *-DORUM* o *-DURUM* (nom cèltic del portal), que en gal·lo-llatí s'accentuava com esdrúixol (*Die Betonung im Gallischen*, 38, 36). L'etimologia i fins el detall de la forma del primer component no estan pas ben aclarits. Però cal reconèixer que la semblança i quasi igualtat fonètica d'aquest component *AUTESSIO-* (en el qual coincideixen M-L. i Holder) amb el nostre *HAUTENSE/Auotense/Autès* és grandíssima. *Ugern* (que es troba 2 k. més amunt d'*Altès* a la mateixa Ribera) té afinitat gàllica (= *Ugernica* del baix Roine). Tampoc, però, podem afirmar que no hi hagi aquí una paronímia més o menys casual, car amb aquest ja hi manca l'indici geogràfic: no dissimulem que *Auquerre (Auxerre)* és uns 150 k. només al SSE. de París, i uns 100 al NO. de Dijon. Que diferent de la comunitat geogràfica entre els altres! El fet és que la presència en l'aquità pirinenc, de la família lingüística ibero-basca, descarta la possibilitat d'una etimologia pròpiament cèltica. Cert que no havent-se trobat per a l'*ALTESSIO-* o *AUT-* d'*AUTESSIÓDORUM* una etimologia clarament cèltica, resta la possibilitat que sigui un dels noms que el gal·lo-cèltic formà amb elements del substrat pre-indoeuropeu de la Gàl·lia; i així encara quedaria la possibilitat d'una unió amb el nostre nom aquitànic-pirinenc. Pensem que si *-DORUM* és indiscutiblement cèltic, encara és més conegut *-DUNUM* com a tal, i no obstant també entrà en compostos amb elements preindoeuropeus (*Navardún*, i el celtisme del primer membre de *Bisuldunum*, i altres, resta dubtós). Aquí, però, l'afinitat amb el nostre NL la prendrem no sense escepticisme, vist la gran disparitat geogràfica.

¹ És data semblant a la de *Rialtes* que ell calenda de 1632, i de *Realter*, que atribueix a 1628. ¿És segur que tots tres docs. són diferents? El Prof. Ponsich té la paraula. — ² Mitxelena, *Textos Arc. Vascos* I, § 10; a la p. 19 hi veu un sufix *-se* (en casos oblics, *-sen*); sembla, doncs, que aquest és el mateix que el de Lizop, i pensem que potser *-son* és err. per *-sen*, tal com Lizop ho posa. Hom especula que *-se(n)* sigui una desinència o sufix separable: el ma-

teix Lizop parla d'una forma *Hauteten*. I Whatmough (investigador molt menys sòlid que aquells) arrencaria *Hautensi*, junt amb un *Hauni* i altres terminacions (*Dial. Anc. Gaul*, 87, p. 93). — ³ «A benefici d'inventari» hi ajuntó una altra dada del NE, hapax ben dubtós: un *Bulgera* desconegut declara a la germana «dono tibi in *Ribo-Tense* alodem» en una escriptura de 959, p. p. Monsalvatje (xv, 184): encara que el fet de parlar d'una «villa Repulus» no basta com a indicatiu per localitzar-ho en el Ripollès, perquè és que potser pensa en esmenar (*Ribo-Tense en (rivo) Tecere* 'riu Ter').

Altibell, V. *Altibix* *Altilló*, V. *Altaió* (s. v. *ALT-*)
¹⁵ *Altissent*, *-enc*, V. *Ald-* (NPP germ.) *Altors*, St. Julià d' (a La Jonquera), V. *Torts*

ALTRACS

Mas gran i antic, te. Riner, entre aquest poble,
²⁰ Olius i Solsona.

PRON. MOD. *altráks*, a Solsona (1964), *als tráks*, a Bric i al Miracle (1932), XLVI, 107, 109.

DOC. ANT. A la llinda del portal s'hi llegeix «Ioan ALTERACHS, 1600»; un Joan *Alterachs* figura en docs. del Miracle en els anys 1600 i en un de 1705: «--- Raymundus *Alterachs* et Johannem Anglerill, dicti termini et parrochia de Riner» (Baraut, *Santa Ma. del Miracle*, 1962, 29, 209, 29n.). És clar que ja a priori podríem decidir que aquests dos homes, segurament amos del mas, prengueren nom d'ell; i que *Altracs* és una forma sincopada d'*Alteracs*. Però és que de més a més aquest ens consta allí com a NL des del S. xi. *Alterag* en un doc. de 1037, citat junt amb Cardener, Olius, Solsona i Timoneda; «alodes que --- in *Altarags* sive in Celsona --- afr. or. in terra de Granald, mer. alod de Mas<caró> qui fuit condam; circ. in te. de Ladurç vel ad ipso Grad» a. 1062; «locum q. d^r Ziresa vel in Ladurzi, afr. de una parte in Pugol --- v parte in *Altarags*» [*Ziresa* pot ser *La Cirera*, la masia del famós miracle epònim]: tots ells llegits per mi a Solsona, directament a l'arxiu o extrets de les còpies SerraV-Llorens.

ETIM. Certament nom de tipus gal·lo-romà en *-ACUM* o *-IACUM*, com bastants que es troben a Catalunya mateix, i en comarques veïnes, sobretot del nostre quadrant NE., com *Estrac*, *Carerac*, *Vulpellac*, *Gausac*, *Meserac*, *Gubiach*, *Corbiach*; i que després (com aquest) més tard es pluralitzen: *Codinacs*, *Florejacs*, *Juliacs*. El radical *ART-* ens apareix com a cap d'estirp de tot un grup d'epònims de NLL occitans amb terminació variada, que comprèn *Artius*, *Artenus*, *Artonus*, *Artisius* etc.; altrament recordem els *ARTABROS*, o sigui el principal poble cèltic de la Galícia romana; i *-EROS* és també terminació cèltica.

⁴⁵ Per altra banda, un *UERTEROS* consta com a paleocèltic: forma germana del gr. *ὐνέρτερος*, indo-irani *upartara-* 'superior'; i en forma un poc alterada es documenta (potser ajudant-hi influència llatina) com *Volteriacum* (cf. *Voulezac*, dept. Corrèze: Skok § 359, i Holder); però el que hi intervindria seria sobretot